



Laura Tuikkanen

## Antirasismia muskarissa

Lastenlauluja varhaisiän musiikkikasvatukseen  
syrjinnän ehkäisemiseksi

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi AMK

Musiikin tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

Päivämäärä 15.5.2023

## Tiivistelmä

|                         |                                                                                                         |
|-------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Tekijä(t):              | Laura Tuikkanen                                                                                         |
| Otsikko:                | Antirasismia muskarissa. Lastenlauluja varhaisiän musiikkikasvatukseen syrjinnän ennaltaehkäisemiseksi. |
| Sivumäärä:              | 30 sivua + 8 liitettä                                                                                   |
| Aika:                   | 15.5.2023                                                                                               |
| Tutkinto:               | Musiikkipedagogi AMK                                                                                    |
| Tutkinto-ohjelma:       | Musiikin tutkinto                                                                                       |
| Suuntautumisvaihtoehto: | Varhaisiän musiikkikasvatus ja soveltavan taiteen käyttö                                                |
| Ohjaaja(t):             | Annu Tuovila, MuT                                                                                       |
| Arvioija:               | Hanna-Maija Aarnio, MuM                                                                                 |

---

Opinnäytetyöni tavoitteena on säveltää syrjintää ja ennakkoluuloja vähentäviä lastenlauluja. Työni inspiraationa olivat ikääntyville vieraskielisille pitämäni työpajat, joiden jälkeen halusin luoda työpajan lapsille, jossa on itse sävellettyjä lauluja. Tämän jälkeen haastattelin vielä monikulttuurisen varhaisiän musiikkikasvatustaustan omaavaa opettajaa, jolle vein lauluja kuunneltavaksi ja analysoitavaksi.

Pidin lasten työpajat kahdessa eri muskariryhmässä, joissa oli 3-6-vuotiaita lapsia. Työpajat pidettiin keväällä 2022. Ryhmissä oli tarkoitus kokeilla, kuinka säveltämäni laulut toimivat käytännössä sekä tutkia, kuinka lapset käyttäytyisivät antirasistisessa työpajassa. Varhaisiän musiikkipedagogin haastattelu toteutettiin keskusteluna keväällä 2023 siten, että näytin opettajalle nuotteja sekä äänityksiä säveltämistäni kappaleista.

Työni tuloksina voin todeta, että antirasismia lapsille vietäessä täytyy osata olla todella sensitiivinen siinä, miten asiaa tuo esille. Konkreettisuus ja leikit laulujen lomassa ovat tärkeässä roolissa lasten kanssa sekä se, että työpajassa olisi hyvä tasapaino sanoman kannalta; selkeää, mutta innostavaa tekemistä. Lapset suhtautuivat lauluihin ja niiden teemoihin hyvin ja myös innostuen. Erityisesti vanhemmat lapset olivat uteliaita ja ottivat ajankohtaisiakin asioita puheeksi työpajassa.

Tämä opinnäytetyö rohkaisee ottamaan myös muskarissa puheeksi ja musiikin keinoin käsittelyyn rasismia ja syrjinnän.

|             |                                                                                                     |
|-------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Avainsanat: | Antirasismi, musiikkileikkikoulu, varhaiskasvatus, säveltäminen, vieraskielisyys, monikulttuurisuus |
|-------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|

Tämän työn alkuperä on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

## Abstract

|                        |                                                                                                                   |
|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Author:                | Laura Tuikkanen                                                                                                   |
| Title:                 | Antiracism in Early Childhood Music Education: Composing Children's Songs to Prevent Discrimination and Prejudice |
| Number of Pages:       | 30 pages + 8 appendices                                                                                           |
| Date:                  | 15.5.2023                                                                                                         |
| Degree:                | Bachelor of Music Pedagogy                                                                                        |
| Degree Programme:      | Music                                                                                                             |
| Specialisation Option: | Early Childhood Music Education and Community Music                                                               |
| Supervisor:            | Annu Tuovila, DMus                                                                                                |
| Examiner               | Hanna-Maija Aarnio, MMus                                                                                          |

---

As my Bachelor's project, I composed children's songs to prevent discrimination and prejudice early on. The inspiration for my work was sparked when I held workshops for elderly immigrants. I got the idea to create a workshop also for children. But this time I wanted to write the songs myself. I took my compositions to an early childhood music pedagogue with a multicultural background and who listened to and analyzed the songs as I interviewed them.

The children's workshops took place in two different groups of 3-to-6-year-old children in the spring of 2022. In the groups I examined how the composed songs work in practice and observed how children behave in an antiracist workshop. The interview with the early childhood music pedagogue was implemented as a discussion in the spring of 2023 in a way where I showed them sheet music and recordings of the songs I had composed.

During the study, I discovered that when doing anti-racist work with children one must be very sensitive in how one introduces the topic. Also, key elements were concreteness and integration of engaging play into the songs. As well as the right approach: the message needs to be clear, but it must be dealt in an inspiring way.

The children responded well to my songs and their themes and were even excited about them. Especially older kids of the groups were curious and brought up current topics as well.

My thesis encourages early childhood music pedagogues to discuss racism and discrimination even in the early childhood music education through music and play.

|           |                                                                                                               |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Keywords: | Anti-racism, early childhood music education, composing, children's music, foreign language, multiculturalism |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

The originality of this thesis has been checked using Turnitin Originality Check service.

|                                                          |    |
|----------------------------------------------------------|----|
| Tiivistelmä                                              | 2  |
| Abstract                                                 | 3  |
| 1 Johdanto                                               | 1  |
| 2 Antirasismista                                         | 3  |
| 2.1 Kahdensuuntainen integraatio                         | 4  |
| 2.2 Suomen vieraskieliset                                | 5  |
| 2.3 Musiikkipedagogin näkökulmasta                       | 6  |
| 2.4 Lasten antirasismi - monikulttuurisuus puheeksi      | 8  |
| 3 Työpajoja ja säveltämistä                              | 10 |
| 3.1 Tähtineiti kuljettaa tarinaa                         | 11 |
| 3.2 Matkalle maailman halki                              | 14 |
| 3.3 Sydän                                                | 16 |
| 4 Opettajan haastattelu ja lisää lauluja                 | 17 |
| 4.1 Kulttuurit kunniaan                                  | 18 |
| 4.2 Yksin                                                | 19 |
| 4.3 Analysointia                                         | 21 |
| 4.4 Syventynyt keskustelu                                | 22 |
| 4.5 Kehitysideoita                                       | 26 |
| 5 Pohdinta                                               | 28 |
| Lähteet                                                  | 30 |
| Liitteet                                                 |    |
| Liite 1: Rehtorin suostumuslomake                        |    |
| Liite 2: Tiedote rehtorin tutkimuslupaa varten           |    |
| Liite 3: Tiedote työntekijän tutkimuslupaa varten        |    |
| Liite 4: Työntekijän suostumuslomake                     |    |
| Liite 5: Tiedote huoltajalle lapsen tutkimuslupaa varten |    |
| Liite 6: Huoltajan suostumuslomake                       |    |
| Liite 7: Tiedote haastateltavan tutkimuslupaa varten     |    |
| Liite 8: Haastateltavan suostumuslomake                  |    |

# 1 Johdanto

Opinnäytetyöni keskittyy antirasististen lastenlaulujen säveltämiseen, minkä avulla pyrin lempeästi ennaltaehkäisemään syrjintää lasten keskuudessa viiden laulun keinoin. Kerron lasten työpajoista, joissa käsittelin antirasismia laulun ja leikin muodossa. Lisäksi kerron laulujen säveltämisestä, niiden kehittämisestä sekä laulujen pohjalta käydystä keskustelusta. Aluksi paneudun kuitenkin kertomaan muun muassa antirasismista yleensä sekä sen välittämisen tarpeesta lapsille.

Sävelsin keväällä 2022 kolme lastenlaulua opinnäytetyötä ajatellen ja pidin samana keväänä kahdessa eri ryhmässä 3-6-vuotiaille lapsille työpajat, joissa käytin säveltämiäni lauluja. Tarkoitukseni tällä työllä on myös ehkäistä syrjintää ja ennakkoluuloja lasten keskuudessa musiikin keinoin. Työni inspiraationa toimi muun muassa edellisenä syksynä ikääntyville vieraskielisille pitämäni työpajat, joiden jälkeen halusin luoda työpajan lapsille, jossa on itse sävellettyjä lauluja antirasismin teemalla.

Lapsiryhmissä pääsin kokeilemaan, kuinka säveltämäni laulut toimisivat käytännössä ja miten lapset käyttäytyisivät rasismia ennaltaehkäisevässä työpajassa. Pohdin, että lapsissa tulevaisuus kuitenkin on, ja siksi halusin keskittyä antirasismien käytännönläheiseen puoleen pitämällä työpajat nimenomaan muskareissa. Ajattelin, että jos halutaan ennaltaehkäistä syrjintää, niin silloin kannattaa mennä juurille ja sinne, missä ennakkoluuloja ei välttämättä vielä edes ole päässyt syntymään. Teema ei kuitenkaan osoittautunut kovin helpoksi soveltaa lapsille.

Ryhmissä oli siis 3-6-vuotiaita lapsia. Toisessa ryhmässä oli jopa 7-vuotiaita lapsia. Ensimmäinen työpaja oli pienemmässä ryhmässä, jossa oli pääosin 3-5-vuotiaita, ja toisessa isommassa ryhmässä pääosin 5-6-vuotiaita. Jälkimmäinen ryhmä oli iältään lähempänä laulujeni kohderyhmää. Lapset suhtautuivat lauluihin ja niiden teemoihin hyvin ja jopa innostuen. Erityisesti vanhemmat lapset olivat

uteliaita ja ottivat ajankohtaisiakin asioita puheeksi, eli esiin nousi esimerkiksi Ukrainan ja Venäjän välinen vasta alkanut sota.

Valmistellessani työpajoja ja lauluja säveltäessäni mietin, miten oikein saisin antirasismista lapsille soveltuvaa materiaalia. Kuinka kerron laulun ja leikin kautta, että moninaisuus on rikkaus ja että syrjiminen on väärin tai sitä voi ennaltaehkäistä? Miten saan lauluista vielä yhtenäisen työpajan niin, että lapset ymmärtävät tarkoituspärsäni? Vaarana oli esimerkiksi se, että aiheutan entistä enemmän ennakkoluuloja heille, vahingossa syyllistän heitä, rodullistan ihmisiä tarpeettomasti tai jotain muuta tahatonta huonoa. Teema ei siis ollut yksinkertainen, mutta halusin vaikuttaa omalla toiminnallani asian eteenpäin viemiseksi ja toisaalta haastaa itseäni kehittymään antirasismia tuntevana ja sitä hyödyntävänä musiikkipedagogina.

Työpajojen jälkeen sävelsin vielä kaksi laulua lisää, muokkasin hieman kolmea aiemmin säveltämäni kappaletta, nuotinsin ja äänitin ne ensin kotitekoisesti. Keväällä 2023 esittelin lauluja eräälle kokeneelle monikulttuuriselle varhaisiän musiikkipedagogille, joka analysoi kanssani laulujen käytettävyyttä n.5-6-vuotiaille lapsille ja jonka kanssa juttelimme antirasismien viemisestä muskareihin. Avaan haastattelua ja siitä nousseita ajatuksia laulujen sekä työpajojen kehittämiseen opinnäytetyön loppupuolella.

Tämä prosessi on antanut minulle työkaluja lähestyä kansainvälisyyttä paremalla tavalla ja auttanut saamaan lisää näkemystä antirasismista niin toimintana kuin ajattelutapojenkin muovaajana. Ei ole itsestään selvää toimia aina parhain päin, vaikka mielestään olisikin kovin suvaitsevainen tai vahvan moraalitajun omaava. Maahanmuuttajat ja kansainvälisyys on ollut itselleni tärkeää jo nuoresta, ja halusin edistää myös opinnäytetyölläni näitä asioita.

## 2 Antirasismista

Viime vuosina hieman enemmän esiin noussut termi ”antirasismi” sisältää siis suvaitsevaisuuden lisäksi ajatuksen käytännön toiminnasta. Myös yhdenvertaisuus.fi/olenantirasisti.fi -sivuston mukaan antirasismi on aktiivista ja tietoista toimintaa kaikkia rasismien muotoja vastaan, ja että antirasistista toimintaa on se työ, joka vähentää etnistä syrjintää, syrjivien käytäntöjen vaikutuksia ja kielteisiä ennakkoluuloja. (Oikeusministeriö 2023)

Ennakkoluulot itsessään eivät välttämättä itsessään ole rasismia, mutta ne voivat johtaa siihen. Kirjassa rasismista ja siihen puuttumisesta (Kanninen & Markkula 2011, 19) sanotaan, kuinka esimerkiksi vieraan pelko voi luoda rasismille kasvualustaa, jos muualta tulleet nähdään uhkana suomalaiselle kulttuurille, tai jos pelätään, että kulttuurit sekoittuvat. Maailma kuitenkin niin sanotusti moninaistuu globalisoitumisen myötä ja kulttuurit elävät yhä enemmän rinta rinnan. Tähän kaivataan kulttuurisensitiivistä kohtaamista.

Kulttuuriseen sensitiivisyyteen kuuluu tietoisuus omista kulttuurisista lähtökohdista ja omista ennakkoluuloista eri kulttuureita kohtaan. Niemisen ja Pätysen (2021) mukaan ennakkoluulot voivat olla tiedostettuja tai tiedostamattomia, eikä kannattaisi ajatella, että kaikki johtuu kulttuurisista eroista. Yksilöt tulee kohdata yksilöinä ja muistaa, että muun muassa maahanmuuttajuus jo pelkästään elämäntilanteena vaikuttaa ihmisen ajattelutapaan ja kokemuksiin. (Nieminen & Pätynen 2021, 10)

Ulkopuolisuuden kokemuksen seurauksena yksilölle voi tulla esimerkiksi vähemmistöstatuksesta johtuvaa kroonista stressiä, niin sanottua vähemmistöstressiä. Tällainen voi johtua koetuista, kasautuneista syrjintäkokemuksista sekä niiden aiheuttamasta ahdistuksesta ja pelosta, erilaisuuden tunteista ja toiseuden kokemuksista. Nämä tekijät voivat vaikuttaa negatiivisesti fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen ja hyvinvointiin sekä muuttaa henkilön sosiaalista käyttäytymistä. (Oikeusministeriö 2023)

## 2.1 Kahdensuuntainen integraatio

Suomi on osa globalisoituvan maailman kehitystä ja moni meistä elää jo päivittäin monikulttuurisessa ilmapiirissä tai ympäristössä. Tällaisessa moninaistuvassa yhteiskunnassa vaaditaan joustavuutta. Joustavuutta paitsi maahan tulleilta myös valtaväestöltä. Sitä tarkoittaa kahdensuuntainen integraatio. Kannisen ja Markkulan mielestä (2011) kotoutumisen onnistuminen edellyttää molempien osapuolten vuorovaikutusta ja yhteistä toimintaa. Maahanmuuttajat omaksuvat kieltä ja toimintatapoja ja valtaväestö puolestaan voi esimerkiksi puhua maahanmuuttajille selkokieltä ja antaa tilaa toimia toisillakin tavoilla. (Kanninen & Markkula 2011, 20-21)

Maahanmuuttajien kotoutumiseen ja esimerkiksi monikulttuuristen suomalaisten olosuhteisiin vaikuttaa siis ympäröivä yhteiskunta todella paljon. He saattavat kohdata rasismia, jota voi olla monenlaista ja -tasoista. Sitä voi kokea vaikkapa toisten ihmisten elekielen kautta, työpaikan saamisen vaikeutena tai jopa väkivaltana. Nämä kaikki voivat aiheuttaa heissä muun muassa turvattomuutta.

Rasismi on sellainen asia, mistä helposti on vaiettu. Siitä ei ole helppo puhua tai sitä on vaikea myöntää. Kirjassa ”Arjen turvallisuus ja muuttoliikkeet” (Assmuth ym. 2021) puhutaan Joensuun kaupungin rasismista ja mainitaan myös, kuinka usein päädytään tilanteisiin, joissa erilaisista asiantuntijapositioneista toimivat määrittelevät, mikä on rasismia ja milloin siihen on puututtava. Ollaan tietämättömiä, ei haluta tietää tai ei haluta tietää olevansa tietämättömiä. On olennaista pohtia, kenen intressejä tietämättömyys milloinkin palvelee. Kirjan mukaan (Assmuth ym. 2021) tässä ajassa halua olla tietämättä perustellaan usein työekonomialla, sillä se, että todella tietäisi rasismin laajuudesta ja sen hienovaraisista ilmenemismuodoista, aiheuttaisi moraalisen velvollisuuden toimia. Myös kotoutumiseen liittyvässä työssä fokus on yleensä ”kotoutettavassa”, eikä yhteiskunnassa, mikä on ongelmallista. (Assmuth ym. 2021, 189-190)

## 2.2 Suomen vieraskieliset

Vieraskieliset ovat melko laaja ryhmä, eivätkä ollenkaan yleistettävissä oleva sellainen. Maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehityssuunnitelman (2018) mukaan vieraskielisillä tarkoitetaan niitä henkilöitä, joiden tilastoitu kieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame (Helsingin kaupunki, 2018, s. 4). Vieraskielisiä ja maahanmuuttajia on myös eri asemassa olevia, eri lähtömaista tulevia, eri ikäisiä ja niin edelleen. On hyvä muistaa, että maahanmuuttajatkin ovat keskenään aivan omanlaisiansa persoonia. Maahanmuuttajan kotoutumisprosessiin vaikuttaakin olennaisesti hänen lähtömaansa olosuhteet sekä muuton syyt (Saukkonen, 2021, s. 90). Syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen on tärkeää, ja sitä tarvitsevat mielestäni erityisesti muun muassa vieraskieliset ja maahanmuuttajat.

Kävin pitämässä työpajoja vieraskielisille syksyllä 2021 opintojeni tiimoilta. Pajat olivat hieman kokeilevia omalta osaltani ja pyrin toiminnassani käyttämään soveltavan taiteen ja erityisesti musiikin keinoja ryhmäläisten voimauttamiseen sekä kohtaamiseen, millä toivottavasti oli myös osallisuuden kokemusta tukevaa vaikutusta. Ryhmäläiset tuntuivat pitävän toiminnasta ja toistensa kohtaamisesta. Vierailujeni yhteydessä tuli myös juteltua ja kysyttyä kysymyksiä vieraskielisiltä. Kysyin muun muassa, mitä he toivoisivat Suomessa asumiselta lisää. Eniten esiin nousi työllisyys, asumiseen liittyvät asiat sekä sosiaalisuus.

Asumisesta puhuttaessa pinnalla oli korkeat vuokrat, erityisesti Helsingissä, missä työpajatkin pidettiin. Asunnon korkea vuokra vaikuttaa kaikkeen elämiseen, myös siihen, miten ahtaasti jotkut perheet joutuvat elämään. Tähän lisäksi se, että maahanmuuttajataustaisena asunnon saaminen voi olla hankalampaa kuin suomalaistaustaisena. Maahanmuuttajien ja vieraskielisten työllistymistä on pystytty viime vuosikymmenen aikana edistämään esimerkiksi antirasismien keinoin, mutta silti heidän työllistymisensä on edelleen ongelma. ”Vertailukelpoisessa tilanteessa yritykset palkkaisivat ennemmin kantaväestöön kuuluvan kuin ulkomailla syntyneen työttömän työnhakijan. - - Suomalaisissakin tutkimuksissa on pystytty osoittamaan, että työmarkkinoilla tapahtuu syrjintää, ja että siellä

vallitsee etninen hierarkia” (Saukkonen 2021, s.101). Näin kokivat myös kohtamani vieraskieliset keskustellessani heidän kanssaan.

Korona-pandemian myötä haavoittuvammassa asemassa olevien olosuhteet ovat saattaneet korostua, ja näin on valitettavasti ollut myös esimerkiksi vieraskielisten työllistymisen suhteen. Maahanmuuttajien työsuhteet ovat muita useammin osa- tai määräaikaisia, ja he ovat usein tehtäviinsä ylikoulutettuja. Jo vuoden 2019 lopulla julkaistun kotoutumisen kokonaiskatsauksen indikaattoritietojen mukaan ulkomailla syntyneiden työttömyysaste oli koko väestöön nähden 2,5 -kertainen. (Saukkonen 2021, s.92-94)

Onneksi on kuitenkin myös jopa niin, että Suomesta löytyy jo vahvaakin näyttöä kotoutumissuunnitelmien myönteisistä vaikutuksista maahanmuuttajien sosio-ekonomiselle kotoutumiselle. Silti tilastollisia eroja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten välillä löytyy paikoista, joissa niitä ei pitäisi olla. Myös miesten ja naisten – ja sukupolvien välillä on eroja. Saukkonen (2021, s. 104) kirjoittaa: ”Syrjiviä käytäntöjä ja rakenteita täytyy etsiä systemaattisesti, tunnustaa, tunnistaa ja poistaa.” (Saukkonen 2021, s. 102-105)

Vieraskielisille pitämissäni työpajoissa esiin nousi myös sosiaalisuus asiana, jota he toivoisivat suomalaisilta lisää. He toivoivat enemmän kontakteja ja vuorovaikutusta. Vieraskielisten ryhmäläisteni mukaan vanhemmat suomalaiset ovat kohtaamisissa ennakkoluuloisempia kuin nuoremmat suomalaiset.

## 2.3 Musiikkipedagogin näkökulmasta

Maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelman 2018-2021 (Helsingin kaupunki 2018) päätavoitteita oli muun muassa, että kaikilla helsinkiläisillä olisi yhdenvertaiset ja saavutettavat mahdollisuudet kasvatukseen, koulutukseen ja työelämään. Näiden lisäksi nostaisin tavoitteen osallistavasta toimintakulttuurista, mikä perustuu jokaisen arvostukseen, tasavertaisuuteen, luottamukseen sekä oppijan omiin vaikutusmahdollisuuksiin. ”Oppimisen edellytykset ja tuki” -osiossa kehityssuunnitelmassa mainitaan myös omaa alaani koskien tavoite syrjintään ja rasismiin puuttumisesta, sekä oppijoiden

tällaisten kokemusten vähenemisestä. Lisäksi osiossa ”osaamisen kehittäminen ja rekrytointi” tavoitteina on esimerkiksi taito tunnistaa ja puuttua rasismiin ja syrjintään, sekä että 50% toimipisteiden henkilöstöstä osallistuu osaamisen vahvistamisen toimenpiteisiin ja toimintakulttuuri muuttuu oppimisen seurauksena. (Helsingin kaupunki, 2018, s. 5-7)

Edellä kuvaillut asiat ja ajatukset tukevat oman opinnäytetyöni arvopohjaa. En ole myöskään ainoa, joka on tehnyt opinnäytetyönsä jotenkin viittaamalla antirasismiin. Muun muassa opiskelukaverini Farida Albrecht pohti opinnäytetyössään ”Kohti antirasistista musiikkikasvatusta” (2021) samaa teemaa hieman eri näkökulmista. Hän mainitsee jo työnsä johdannossa, miten tärkeää koulutuksen ja pedagogiikan kehittäminen musiikissa ja taiteissa on yhdenvertaisen tulevaisuuden toteutumiseksi yhteiskunnan tasolla, ja että vielä on paljon tehtävää, ennen kuin kulttuurinen yhdenvertaisuus on arkipäivää (Albrecht, 2021, s. 5). Albrechtin mielestä yhteisöllistä musiikkitoimintaa tulisi järjestää enemmän musiikkilaitosten ulkopuolella, ihmisten luona. Erityisesti niille, joille musiikinopetus on saavuttamattomissa tai jotka ovat syrjäytymisvaarassa. (Albrecht, 2021, s. 41)

Antirasismia voidaan Albrechtin (2021) mukaan kuvailla prosessina, jossa vanhoja ja värittyneitä toimintatapoja uudistetaan. Musiikkipedagogin tulisi ennen kaikkea puuttua omaan rasistiseen ajatteluunsa ja sitä kautta opetella yhdenvertaisia ajatusmalleja ja tapoja tilalle (Albrecht, 2021, s. 39). Itsen ulkopuolella tapahtuvaa rasismia tunnistetaan yleensä helpommin kuin omia rasistisia ajatusmalleja tai jopa käytöstä (Albrecht, 2021, s.31-32). Albrecht kirjoittaa myös, että jos opetustilanteessa havaitaan rasismia, tilanne tulee selvittää läpinäkyvästi ja oikeudenmukaisesti, osalliset kohdaten (Albrecht, 2021, s. 39).

Mielestäni Albrecht on oikeassa siinä, että antirasistinen pedagogiikka lähtee pedagogista itsestään ymmärtäen, että hänen pedagoginen toimintansa on vuorovaikutuksessa yhteiskunnan tilan kanssa, ja että muskaritunnitkin ovat yhteydessä yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Taiteella on suuri vaikutus ihmisiin ja sillä pystytään muovaamaan myös yhteiskuntaa. (Albrecht 2021, s. 38)

Musiikkipedagogin on tärkeää ajatella kriittisesti ja reflektoida omaa käyttäytymistään, ajattelumallejaan ja ennakkoluulojaan. Vasta tämän jälkeen voi havainnoida ja puuttua rasismiin omassa ympäristössään sekä tulla tässä sensitiivisemmäksi.

## 2.4 Lasten antirasismi - monikulttuurisuus puheeksi

Lapset hahmottavat maailmaa omalla tavallaan ja hekin alkavat kategorisoida ympärillään olevia asioita automaattisesti jo varhain hahmotuskyvyn lisääntyessä. ”An anti-racism approach to early childhood education and care” -opin näytetyössä (Alexander & Heidmann, 2021) tutkittiin antirasismia kvalitatiivisesti painottuen kahdessa englanninkielisessä päiväkodissa. Sen mukaan monikulttuurinen keskustelu ja moninaisuus opetuksessa on melko uutta Suomessa verrattuna moniin muihin maihin, joilla on jo pidempi monikulttuurinen historia. Työssä kehoitetaan varhaiskasvatusta auttamaan lapsia rakentamaan positiivista rotuidentiteettiä ja opettajat voisivat puhua eri kulttuureista, ihonväreistä, rasismista ja lukea kirjoja sekä näyttää elokuvia, joissa on monia erilaisia hahmoja. Lisäksi tulisi ottaa puheeksi positiivisia ominaisuuksia sen sijaan, että puhuttaisiin esimerkiksi pelkästä ihonväristä. (Alexander & Heidmann, 2021, s. 33-34)

Lapset tarvitsevat sääntöjä kokeakseen olonsa turvalliseksi, ja ajattelun, että näin se on myös varhaisiän musiikkikasvatuksessa ja käytettäessä antirasistista lähestymistapaa. Suomalainen yhteiskunta tarvitsee antirasistista kasvatusta, jotta tulevaisuus näyttäisi kaikille kirkkaammalta ja yhdenvertaisemmalta. Alexander & Heidmann (2021, s. 29) kirjoittavat opinnäytteessään, kuinka Bronsonin ja Merrymanin teorian mukaan niiden lasten, jotka kasvavat määrällisesti monien eri ihonvärien sekä monien eri kulttuurien ympäröimänä, ei tarvitse erikseen tutustua monikulttuurisuuteen ja eri ihmisrotuihin, sillä heidän ympäristönsä muovaavat heidän ajatteluansa automaattisesti niin, että kaiken väriset ja monet eri ihmiset kuuluvat yhteen ja elävät samassa yhteiskunnassa.

Uhleniuksen mukaan (2022) rasismien ehkäisyssä lasten keskuudessa varhaiskasvatuksen tulisi tehdä yhteistyötä erilaisten järjestöjen kanssa, joissa moninaisuus on edustettuna (2022, s. 63). Syrjinnän ehkäisyyn vaikuttaa Uhleniuksen perusteella pedagoginen toiminta, oppimisympäristöt sekä vanhempien vastuu (2022, s. 62). Esimerkiksi tunnekasvatus ja kiusaamisen ehkäisyntekniikat ovat avuksi ja lasten saadessa tietoa moninaisuudesta (Uhlenius, 2022, s. 62). Uhleniuksen työ sisältää lainauksia varhaiskasvatuksen ammattilaisilta, joista eräs painotti vahvasti myös laulamisen ja musisoimisen tärkeyttä rasismien ehkäisyssä. Hänen mielestään laulu on luontaista ja vakuuttavampaa kuin puhe. (Uhlenius, 2022, s. 62)

Lukemani perusteella varhaisikään ulottuvasta rasismista ja antirasismista on ollut tähän asti melko vähän tutkimusta, mutta antirasismi lastenkin keskuudessa toivottavasti lisääntyy ajan myötä. Uhlenius kirjoittaa, että kertomusten mukaan lasten ryhmäytymisellä ja yhteenkuuluvuudella ajateltiin olevan merkitystä rasismien ehkäisyssä (Uhlenius, 2022, s. 63). Tämän lisäksi yhdeksi parhaista tavoista ehkäistä rasismia on ajateltu olevan työntekijöiden (tässä tapauksessa lasten kanssa työskentelevien) henkilökohtainen reflektio- ja kehittymistyö. (Uhlenius, 2022, s. 59)

Rasismien vastustaminen on jokaisen velvollisuus. Näin kertovat Rauhala ja Ylönen (2021). Heidän mukaansa lapsille tulee puhua rasismien epäoikeudenmukaisuudesta ja antaa työkaluja sen torjumiseen sekä opettaa, miten tärkeää on kohdella kaikkia oikeudenmukaisesti, sillä jo pienet lapset näkevät, kokevat ja toisintavat rasismia (Rauhala ja Ylönen, 2021, s. 1). Rauhala ja Ylönen kertovat, että lapsille voi puhua rasismista ilmiönä, jossa johonkin ihmisryhmään kuuluvaa henkilöä pidetään alempiarvoisena kuin toiseen ihmisryhmään kuuluvaa, esimerkiksi ihonvärin tai kulttuurin perusteella, ja avata keskusteluja lasten kanssa samanarvoisuudesta ja syrjinnän epäoikeudenmukaisuudesta. (Rauhala ja Ylönen, 2021, s. 2)

### 3 Työpajoja ja säveltämistä

Pidin keväällä 2022 työpajat kahdessa eri ryhmässä 3-6-vuotiaille lapsille Vantaalla. Toinen ryhmä oli päiväkodissa ja toinen pidettiin koululla musiikkileikkikoulussa. Molemmat ryhmät olivat Länsi-Vantaan musiikkiopiston ryhmiä. Päiväkotiryhmässä oli reilusti yli kymmenen lasta, kun taas koululla pidetyssä ryhmässä oli vain muutama lapsi. Päiväkotiryhmässä oli myös suhteessa koulun ryhmään hieman vanhempia lapsia, kun taas koulun ryhmän lapset painottuivat nuorempiin. Tämä näkyi yleisesti siinä, miten aktiivisesti lapset osallistuivat työpajan toimintaan ja kuinka nopeasti he omaksuivat työpajassa opeteltavia lauluja. Lisäksi pienempien ryhmä, eli koulun ryhmä pidettiin ennen päiväkotiryhmää, mikä puolestaan vaikutti työpajaan siten, että olin jo astetta kokeneempi, kun pidin pajaa toista kertaa, joten saatoin tehdä itse järkevämpiä ratkaisuja sisällön suhteen. Päiväkodissa lapset olivat myös jo sulautuneet hyvin yhdeksi ryhmäksi ollessaan todella tuttuja toisilleen, kun taas pienempien muskariryhmässä lapset kokoontuivat vain kerran viikossa yhteen, eli tässäkin oli eroja ryhmien välillä.

Työpajan nimi oli ”Tähtineidin Sydänkoulu”. Loin Sydänkoulua varten Tähtineiti - hahmon kaupasta ostetusta pehmolelusta, joka mielestäni sopi hyvin Tähtineidiksi, ja jolle oli kätevää väkertää uudet vaatteet niin, että se näytti tarpeeksi tarkoittamaltani hahmolta. Tähtineidin piti olla ainakin lempeän näköinen ja sille piti saada sydänhousut jalkaan, sillä pajojen nimikkolaulussa Tähtineiti pukee jalkaan sydänhousut. Sain ommelluksi Tähtineidille valkoiset housut, joihin sitten piirsin punaisella kangastussilla sydämiä. Paidaksi tuli vaaleanpunaisesta langasta viritelty yläosa. Tässä työssä on myös kuva kehittyvästä Tähtineiti - hahmosta (ks. sivu 13).

Hahmon lisäksi askartelin työpajoihin koulupöydälle tarkoitettua alustasta pyöreän maailmankartan. Jouduin irrottamaan kartan alun perin neliön muodossa olevasta muovisesta alustasta ja irrottamaan paperiosan niin, että sain leikattua pelkän pyöreän karttaosan ja liimattua muoveja takaisin pyöreään karttakuvaan. Etupuolelle liimaamani läpinäkyvä muovi sekä takapuolelle liimattu vankempi

musta muovi suojasivat karttaa työpajojen aikana ilman pelkoa kartan turmeltumisesta.

Olin säveltänyt työpajoihin mennessä kolme lastenlaulua. Työpaja alkoi ”Maailman halki” – kappaleella, jossa siirryttiin kartan avustuksella matkalle halki maailman. Tässä laulussa halusin hieman tuoda esiin eri kulttuureja ja globaalimpaa näkökulmaa ystävyydestä. Tämän jälkeen tutustuimme ”Tähtineidin sydänhousut” -lauluun ja kolmas säveltämäni kappale työpajaan oli näistä kappaleistani kaikista lyhin, mutta se kiteytti mielestäni ihanasti Tähtineidin Sydänkoulun sanoman ja oli nimeltään ”Sydän”.

### 3.1 Tähtineiti kuljettaa tarinaa

Tähtineiti-laulun syntyhistoria ulottuu hieman kauemmaksi kuin muiden tähän työhön säveltämäni laulujen historia. Se alkoi, kun teimme muutama vuosi sitten tarinaa oman lapseni kanssa, ja se muotoutui sitten lauluksi ollessaan niin runollisen kuuloinen. Kun etsin punaista lankaa antirasismi-työpajoille, löysin tämän runon tai laulun, ja sitten vain hioin ja pidensin sitä hieman, niin siitä tuli työpajojen nimikkolaulu. Siitä sai alkunsa myös koko Tähtineiti, josta tuli tarinaa kuljettava hahmo.

Tähtineiti -pehmolelu oli konkreettinen tarinankuljettaja -hahmo, joka ikään kuin esimerkillään havainnollisti antirasismia lapsille. Välillä tähtineiti puhui ja välillä lauloi, ja sillä oli teemalliset sydänhousutkin jalassa, niin kuin sen laulu ”Tähtineidin sydänhousut” alkaakin sanoilla ”Tähtineiti laittaa sydänhousut jalkaan ja se laulaa tahdon rauhaa”. Hahmoon oli hyvä nojata työpajan sujumisen ja tarinan kuljettamisen suhteen.

Kerroin työpajassa ”Tähtineidin Sydänhousut” -kappaletta ennen hieman siitä, kuinka meillä täällä Suomessakin on paljon myös muista maista tulleita ihmisiä, ja kuinka esimerkiksi joidenkin kavereiden toinen vanhempi voi olla suomalainen ja toinen ulkomaalainen. Lapset mainitsivat omistakin vastaan tulleista tilanteistaan, jotka ilmentävät monikulttuurisuutta, ja eräs lapsi mainitsi sen, että nyt

Suomeen on saattanut tulla myös turvapaikanhakijoita Ukrainasta. Esillä oli Tähtineiti -pehmolelu ja sanoimme sen kanssa lapsille, että meillä kaikilla hie-  
man eriltä näyttävillä ihmisillä on kuitenkin oikeastaan samanlainen sydän. Sit-  
ten ohjeistin lapsia valmistautumaan pukemaan sydänhousuja jalkaan aivan  
kuin Tähtineidillä ja rupesimme opettelemaan laulua.



Kuva 1. Nuottikuvaa ”Tähtineiti” -laulusta

Kun laulun leikissä laitetaan sydänhousut jalkaan, se tarkoittaa, että nyt ollaan ystävällisiä, suvaitsevaisia ja otetaan kaikki mukaan leikkiin katsomatta mihinkään rodullistaviin tai ulkoisiin asioihin, aivan kuten laulussakin sanotaan; “voidaan ottaa kaikki mukaan, leikkiin sukeltaa”. Lapsille suunnatussa viestissä asia täytyy ilmaista mahdollisimman tiiviissä ja keveässä muodossa, tarpeeksi yksinkertaisesti. Myös kappaleessa olevat sanat “mutta jotta voidaan elää vieri vieressä, siihen tarvii muutakin kuin sanahilettä” kertoo jotakin tärkeää, mutta niin, että lapset voivat käsittää sen sanoman ainakin toivottavasti mahdollisimman hyvin.



Kuva 2. Tähtineiti -hahmo valmistumassa.

Laulun musiikillinen osio syntyi siis lapseni kanssa tehdyn runon jälkeen. Se tuntui todella luontevalta ja sen säveltäminen tapahtui helposti. A-osan jälkeen tuleva B-osa syntyi sanojen kanssa samaan aikaan. B-osassa kuulee myös ehkä hieman maailman ajankohtaisten asioiden kaikuja. Lisäksi siinä rohkaistaan välittämään kaikista leikkikavereista niin, ettei se jäisi pelkän puheen tasolle, vaan leikitään kaikkien kanssa syrjimättä ketään. ”Tähtineidin sydänhoukut” menee neljään, ja vaikka merkitsin nuottiin kahdeksasosot tavallisina, ne lauletaan kuitenkin hieman kolmimuunteisesti (swing fraseeraus) niin, että musiikki svengaa kivasti keinuen eikä liian suoraan.

Lapset lähtivät tähän kappaleeseen molemmissa ryhmissä tosi hienosti mukaan. Se oli myös itselleni jo hyvin sisäistynyt ja kappaleen iloisuus tarttui varsinkin, kun mukana oli myös muutama toistuva tanssiliike. Kun olimme tanssineet, käyneet melodიაa ja sanoja läpi muutaman kerran, annoin lapsille rytmikapulat ja he saivat soittaa mukana pianolla säestäessäni. Tähtineidin sydänhoukut oli työpajoissa lauluista aina toisena.

### 3.2 Matkalle maailman halki

Työpaja alkoi laululla ”Matkustan maailman halki”. Siinäkin Tähtineiti lähti jo kulljettamaan tarinaa alusta alkaen. Tähtineiti puhui muun muassa siitä, kuinka se toivoo rauhaa ja toisista välittämistä. Meillä oli tässä mukana maailman pyöreä kartta, jota tarkastelimme ensin lasten kanssa yhdessä; missä on Eurooppa? Missä Australia? Ja niin edelleen. Karttaa katsellessamme lapsilla heräsi ajatuksia ja kommentteja omista kansainvälisistä ihmissuhteistaan sekä yleisestä maailman tilanteesta. Päiväkotiryhmässä kysymykset ”missä on mikäkin maa?” eivät meinanneet loppua ollenkaan. Lapsilta tuli mainintaa myös Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan.

Tähtineiti lähti matkaamaan maailman osasta toiseen. Kävimme läpi maanosien yleisimpiä tervehdyksiä. Aasiassa, pääasiassa Kiinassa, sanotaan usein ”Ni Hao” ja Itä-Afrikassa ”Mambo” ja niin edelleen. ”Matkustan maailman halki” -laulussa ideana oli tervehtiä kaikenlaisista kulttuureista, tässä tapauksessa eri maanosista, tulevia ihmisiä heidän kielellään. Tämä yhdistettiin leikkiin niin, että lapset leikkivät matkustajia ja tervehtivät toisiaan aina vastaan tullessaan. Ajatuksena oli, että Tähtineiti on utelias tutustumaan kaikenlaisiin - myös kaukaa kotoisin oleviin ihmisiin. Olin ajatellut kartan mukaan ottamisen ja globaalin näkökulman esiin tuomisen sen vuoksi, ettei huomio kiinnittyisi liikaa esimerkiksi ulkonäköön, sillä ajattelin, että ehkä sitä kautta ihmisten erilaisuutta myös ulkonäössä voisi ymmärtää paremmin ja ajatella, että ihmiset ovat kuitenkin melkoisen samanlaisia ihmisiä paikasta tai maasta riippumatta.

The image shows a musical score for the song "Maailman halki". It is written in G major (one sharp) and 6/8 time. The score consists of three staves of music, each with four measures. The lyrics are in Finnish, and chord symbols (Em, Bm, D) are placed above the notes. The first staff starts with a box labeled 'A'.

Staff 1 (Measures 1-4):  
 Chords: Em, Bm, Em, D  
 Lyrics: Mat-kus-tan maa-il-man hal - ki, uu - si - a pol-ku - ja tal-lus- tan.\_

Staff 2 (Measures 5-8):  
 Chords: Em, Bm, Em, D  
 Lyrics: Ki - er - rän, kaar - ran, kir - maan y - lit - se kum-pui-sen kuk-ku- lan.\_

Staff 3 (Measures 9-12):  
 Chords: Em, Bm, Em, D  
 Lyrics: Jos uu-den ys - tä - vän sai - sin toi-sel - ta puo-lel - ta maa-il-man.

Kuva 3. Nuottikuvaa kappaleesta "Maailman halki".

Kappaleessa oli äkkiseltään paljon sanoja, joten lasten oli hieman haastavaa omaksua kappaletta niin nopeasti, mutta heittäytyivät silti ihanasti varsinkin tervehdys -kohtaan, missä kuitenkin toistettiin yhtä sanaa aina hetki. Isompien ryhmässä kysyin lapsilta, minne seuraavaksi matkustetaan, ja se aktivoi heitä myös osallistumaan laululeikkiin tehokkaammin. Jos matkattiin maahan, minkä tervehdyksestä en itse ollut varma, lapset sitten kertoivat ja tervehdittiin taas sillä kielellä.

Mielestäni kappaleen tempo oli jotenkin välillä hieman liian nopea suhteessa melodiaan, mutta sitten taas matkaaminen eli kävely olisi voinut puolestaan olla liian hidasta. Voi olla, että tervehdyksen melodia oli haastava, mutta hienosti lapset siihen nähden lauloivat mukana, ja toisaalta ainakin haasteet vievät aina eteenpäin, varsinkin kun kyseessä oli 3-6- ja jopa 7-vuotiaat lapset. Tajusin pajan

pitämisen jälkeen ja erityisesti videota katsellessani, että erityisesti joillakin kielillä tervehdys kuulosti paremmalta, kun melodian loppuosan laulaakin viimeistä tavua venyttäen sen sijaan, että lauletaan vielä kerran esim. “mambo”. Eli mieluummin “mambo-oo” eikä “mambo mambo”. Muokkasin laulua siltä osin, ja lisäksi myöhemmin myös vaihdoin koko tervehdys -kohdan melodiaa toistavammaksi tai matalammaksi niin, että se olisi hieman yksinkertaisempi.



Kuva 4. Maailmankartta työpajojen jälkeen.

### 3.3 Sydän

Laulu nimeltään ”Sydän” kiteytti työpajan viimeisenä kappaleena ennen levähdyshetkeä. Vähän ennen laulamista puhuin lapsille neuvottelun ja juttelun tärkeydestä varsinkin konfliktien yhteydessä. Kerroin, että riidat voivat myös auttaa meitä ratkaisemaan ongelmia, jos erimielisyyksistä puhutaan ja kuunnellaan toista ja yritetään ymmärtää. ”Sillä tavalla voi päästä myös sovintoon”, sanoin.

Ohjeistin lapsia laittamaan toisen käden nyrkkiin ja painamaan sen omaa rintaa vasten ja kerroin, kuinka meidän sydän on yleensä aina oman nyrkin kokoinen ja kaikilla meillä on samanlainen sydän, vaikka muuten ollaankin omanlaisiamme persoonia sekä erilaisia keskenämme. Ajatus lasten kanssa käden nyrkkiin laittamisesta ja nyrkin vertaamisesta omaan sydämeen sai alkunsa keskustellessani erään läheiseni kanssa, eli se ei ollut lähtöisin pelkästään omasta ideoinnistani.

"Sydän" -laulun hetki työpajoissa oli itselleni mieleenpainuva ja kaikki lapset olivat molemmissa pajoissa aivan hiljaa ja ihmettelivät oman sydämensä kokoa. Hiljaisuus säilyi ehkä myös laulun rauhoittavan melodian sekä herkän tunnelman ansiosta. "Sydän" oli lauluista kaikista lyhin ja yksinkertaisin. Lapset omaksumivat sen melko nopeasti ja tuntui, että sen viesti ainakin meni hyvin perille.

Koululla pidettävässä pienempien ryhmässä ei jäänyt ylimääräistä aikaa, mutta päiväkotiryhmässä, jossa lapsia oli määrältään runsaammin, oli aikaa vielä askarrella kortteja kotiin vietäväksi tai kaverille annettavaksi. Olin ottanut mukaan muun muassa erilaisia teemallisia tarroja, myös sydäntarroja, joita lapset saivat käyttää tehdessään kortteja, joihin pyysin koostamaan ajatuksia Tähtineidin Sydänkoulusta sillä ajatuksella, että ne annetaan eteenpäin. Korteista tuli todella ihania!

## **4 Opettajan haastattelu ja lisää lauluja**

Sävelsin päiväkotikokeilun jälkeen vielä kaksi laulua lisää opinnäytetyön kokonaisuuteen, jotta lauluja olisi enemmän. Tein myös pieniä muutoksia jo olemassa olevaan, kolmeen muuhun lauluun. Tarkoituksena oli tämän jälkeen vielä esitellä lauluja jollekin varhaisiän musiikkikasvattajalle, jolla olisi jo kokemusta monikulttuurisesta musiikkileikkikoulusta niin, että hän voisi myös antaa palautetta lauluista. Tällainen musiikkipedagogi oli ensin hieman haasteellista löytää, mutta pienen etsimisen jälkeen löysin tehtävään sopivan henkilön.

Löytämäni opettaja oli vetänyt hyvin monikulttuurista musiikkileikkikoulua myös kansainvälisesti eri kielillä. Hän oli myös säveltänyt joitakin omia lastenlauluja omalla äidinkielellään aikaisemmin, mutta ei suomeksi, sillä hänen äidinkieltensä oli muu kuin suomi. Kerron ensin lisää säveltämistäni kahdesta kappaleesta, jonka jälkeen pureudun kertomaan keskustelumme tuloksista.

#### 4.1 Kulttuurit kunniaan

Sävelsin talvella 2023 kaksi lastenlaulua lisää. Toinen niistä oli ”Kulttuurit kunniaan”, joka menee duurissa ja on niin sanotusti menobiisi. Siinä lauletaan sanoja melko nopeasti rytmissä, mutta ainakin melodia on melko yksinkertainen. Sävelsin tätä ajatuksella, että täytyisi olla ”Tähtineidin sydänhousut” lisäksi jokin toinen iloinen ja nopeahko, tarpeeksi yksinkertainen laulu, missä otetaan antirasismin sanomaa mukaan niin hyvin kuin se pieniä lapsia ajatellen onnistuu.

Laulun A- ja B-osat syntyivät eri aikoina, mutta yhdistyivät kätevästi kokonaiseksi lauluksi. A -osan melodia pysyttelee enemmän paikoillaan, mutta B-osassa melodista liikettä tapahtuu enemmän. Tässä laulussa teksti oli vaikein ehkä kaikista lauluista, ja se saattaa näkyä myös lopputuloksessa siinä, että laulu jää lapsia ajatellen hieman ideatasolle, eikä ole välttämättä riittävän käytännöllinen ja selkeä. Silti B-osan svengaavuus on mielestäni ihana osa tätä laulua ja kappaleen sanoissa on paljon hyvää. Ajatuksena tässä laulussa on ikään kuin juhlia kaikkia kulttuureita ja ajatella, että on hienoa ystäväystyä monenlaisiin kavereihin ja kuinka se on rikkautta.

Tässä kappaleessa nostetaan esiin asioita, jotka voivat yhdistää meitä erilaisista taustoista tulevien ihmisten kesken, ja joita voidaan esimerkiksi tehdä yhdessä. Voimme laulaa, soittaa tai vaikka syödä yhdessä. Voimme myös tehdä yhdessä asioita, jotka ovat toisille uusia, mutta joista he saattavat olla kiinnostuneita ja joista he voivat oppia.

5 A D  
 meil-le suu-ri rik-ka-us, kult-tuu-rit kun-ni-aan! O-li

8 **B** D G A D G D  
 maa, o-li kie-li mi-kä ta-han-sa, mei-tä yh-dis-tää ai-ka mo-ni a-si-a, vaik-kei

12 D G Em  
 näy-tet-täis ai-van si-sa-ruk-sil-ta, me

14 D A D  
 kaik-ki voi-daan lau-laa yh-des-sä. La la  
 2. soit-taa yh-des-sä. (Soit-toa)  
 3. Syö-dä yh-des-sä. Na na

16 D G A D G D  
 laa la la la la la la la la laa, la la laa la la la la la la la la laa. La la  
 nam na na na na na na nam nam, na na nam na na na na na na nam nam. Na na

Kuva 5. Nuottikuvaa kappaleesta ”Kulttuurit kunniaan”.

## 4.2 Yksin

Toinen talvella säveltämistäni kappaleista oli nimeltään ”Yksin”. Siinä halusin ilmaista sellaisen tilanteen, jossa joku lapsista tulee syrjityksi ja jää yksin, kun kukaan kaveripiiristä ei halua leikkiä hänen kanssaan erilaisuuden takia. Tällaisen esiin tuominen musiikkileikkikoulussa ei välttämättä ole yksinkertaista, mutta halusin kokeilla, miten sitä voisi lähteä toteuttamaan. Näin antirasismien viesti voitulla konkreettisemmin kokemisen kautta ymmärretyksi. Kaikki ei aina suju täydellisesti ja muutenkin kaikilla meistä on ja tulee kokemuksia ja tunteita, jotka

eivät aina ole ollenkaan positiivisia varsinkaan, jos kyse on rasismista tai erilaisuuden vuoksi syrjityksi tulemisesta. Kaikkea ei myöskään mielestäni tarvitse opettaa ilon kautta, sillä muuten empatiakasvatus voi jäädä vajaaksi. Siksi valitsin surullisemman laulun mukaan kokonaisuuteen, jossa kuitenkin palaset loksahtavat yhteen muiden laulujen kanssa.

Tässä laulussa viestin esiin tuomisessa käytettäisiin apuna Tähtineiti -nukkea ja muutamaa muuta nukkea tarinan luomiseksi. Siinä voisi olla ikään kuin pieni kaveriporukka, jossa Tähtineiti on yksi kavereista ja yksi nukeista olisi yksinäinen sekä jollain tavalla hieman poikkeavan näköinen muusta kaveripiiristä. Laulun tekstin mukaan yksinäinen lapsi ihmettelee ensin ääneen, miksi hänen kanssaan ei leikitä, suree yksinäisyyttään, mutta lopulta yksi kavereista (Tähtineiti) tulee pyytämään yksinäistä lasta mukaan leikkimään ja kaikki on taas hyvin.

Siinä on esimerkki siitä, miten jo yksikin ystävä voi olla niin iso apu ja kuinka suuri vaikutus sillä voi olla. Lisäksi siinä toivotaan, ettei kukaan jäisi yksin tai syrjityksi, vaan että monenlaiset lapset voisivat olla ystäviä keskenään. Lapset saisivat itsekkin leikkiä nukeilla tässä ja ilmaista laulun tarinaa sillä tavalla.

”Yksin” -laulu menee mollissa ja siinä on melko selkeä melodia. Sanatkin yritin tehdä siihen riittävän yksinkertaisiksi lapsia ajatellen. Laulussa on kolme säkeistöä, joiden jälkeen lauletaan aina samanlaista melodiaa kuin säkeistöissä mutta ”haa” -tavuilla.

3 A Cm Fm Gm<sup>7</sup> Cm

1. Tääl mä yk-sin lei-kin vaan, il-man ys-tä-vää.  
2. E - ri - lai - suus-ko vaan mi-nut syr-jään saa?

7 Cm Fm Gm<sup>7</sup> Cm

Syr - jään mi-nut jä-tet-tiin, vaik-ka kai-paan ys-tä-vää.  
Yk - sin ei oo haus-kaa, \_\_\_\_\_ tyl-sää se on vaan.

Kuva 6. Nuottikuvaa kappaleesta ”Yksin”.

### 4.3 Analysointia

Esittelin säveltämäni lastenlaulut monikulttuurista musiikkileikkikoulua vetäneelle varhaisiän musiikkipedagogille alkukeväästä 2023. Olin äänittänyt laulut kotitekoisesti niin, että laulan ja soitan samalla sähköpianoa. Tarkoitus oli, että opettaja voi kuulla laulujen ideat, eli sanat, melodiat ja soinnut, sekä joitakin pieniä sovitussaihiota. Pääasia oli, että laulut tulevat kuulluiksi, niistä voidaan jutella, ja niitä pystytään analysoimaan.

Tutkin, miten säveltämäni lastenlaulut sopisivat n. 5-6-vuotiaille lapsille antirasmin näkökulmasta niin, että ne voitaisiin ottaa käyttöön. Keskustelussamme opettajan kanssa tuli esiin paljon tärkeitä asioita. Tapaamisemme kesti yhteensä noin puolitoista tuntia. Keskustelu johti myös siihen, että halusin edelleen lähteä muokkaamaan joitakin lauluja tai osia niistä. Erityistä huomiota kanssani keskustellut varhaisiän musiikkikasvattaja kiinnitti sanojen käytännöllisyyteen. Varsinkin yksi laulu oli hänen mielestään hieman liian vaikea lapsille muistettavaksi ja sitä kautta opeteltavaksi sanojen vuoksi.

Kysyin, mitä hän tekisi toisin, ja hän sanoi, että joitakin sanoja voisi hieman yksinkertaistaa tai vähentää. Kyse tässä asiassa oli eniten kahdesta uudemmassa säveltämästäni laulusta ja varsinkin toisesta. Pystyin näyttämään nuotteina kolme aiemmin säveltämäni laulua, mutta en kahta uusinta. Mietimme yhdessä, että jopa tämä saattoi toki vaikuttaa hänen kokemukseensa laulujen vaikeudesta, sillä visuaalinen oppimiskokemus jäi hänellä siinä kohtaa pois tai vajaksi.

Haastatteleman musiikkikasvattaja kehui laulujen melodioita ja sanoikin, että ne ovat mieleenpainuvia. Hän piti harmonioistani ja ajatteli että ne ovat monipuolisia ja toimivia. Hänen mielestään laulut sopivat hyvin lapsille ja niissä on hyvä teemallinen kaari.

Seuraavaksi pureudun syvemmin siihen, mitä keskustelimme kustakin laulusta erikseen. Kerron myös tarkemmin, millaisia asioita keskustelussa nousi, mitä on syytä vielä miettiä tai korjata, ja millaisia jatkokehitysideoita kannattaa ottaa huomioon.

#### 4.4 Syventynyt keskustelu

Aloitin laulujen esittelyn opettajalle ”Tähtineidin sydänhousut” -laulusta. Kerroin ensin laulun lähtökohdan, eli esimerkiksi sen, että se on projektini teemalaulu ja siihen liittyy myös tarinaa kuljettava Tähtineiti -nukke. Kerroin myös pitäneeni lapsille edellisen vuoden keväänä työpajaa, jossa vedin kyseistä laulua, missä sitten leikisti puimme itsellemme sydänhousuja jalkaan.

Opettajan mielestä laulu oli tarttuva ja tarpeeksi yksinkertainen. Ainoastaan hänen mielestään sitä voisi sanojen puolesta hieman lyhentää niin, että se olisi helpompi oppia ja opettaa. Hän piti kovasti laulun aiheesta ja siitä, että siinä puhutaan, kuinka on tärkeää kunnioittaa ja kuunnella muita. Laulu oli hänestä todella toimiva lapsia ajatellen.

Laulussa oli toisessa säkeistössä kohta, jossa puhuttiin, kuinka joskus voi ärsyttää, mutta kuinka voi silti oppia, ja opettaja kysyikin minulta, miksi sanoissa lauletaan, että siinä ärsyttää; ”vaikka joskus ärsyttää voi silti oppia”. Hänestä kyseiset sanat laulussa oli hieman epäselvä kohta. Totesin, että sillä oli viittaus toisessa kohdassa oleviin sanoihin ”kun leikkii piisaa ilman riitaa”, mutta sitten mietin itsekin, että toisaalta se ärsyyntyminen laulun sanoissa oli kyllä hieman epäselkeä ilmaus. Mietin, että sitä kohtaa voisi vielä muokatakin. Opettajan mielestä kappaleen melodia oli hyvä, se kulki hyvässä rekisterissä lapsia ajatellen ja oli mieleenpainuva.

Seuraavaksi kuuntelutin hänelle ”Maailman halki” -laulun. Hän keksi, että laulun aikana voisi leikkiä lasten kanssa esimerkiksi siten, että he ovat kahdessa rivissä toisiaan vastakkain ja he voisivat olla ikään kuin pareina laulamassa laulua toisilleen. Tämä idea voisi omastakin mielestäni olla toimiva siinä kohdassa sanoja, missä tehdään tervehdyksiä eri kielillä. Muissa laulun kohdissa olin

ajatellut, että lapset saavat mennä jonossa tai vapaastikin ikään kuin matkaten, ehkä muutaman esteen ylittäen, ja muuten tervehtiä toisia vastaan tulijoita tervehtimis- kohdassa. Tästä puhuinkin aikaisemmin, kun kerroin lasten kanssa toteutetuista työpajoista.

Haastatteleman opettajan mielestä tässä laulussa, ”Maailman halki” oli toistoista riippumatta todella paljon sanoja, ja hän ilmaisi, että silloin varsinkin juuri lauluun liitettävät leikit ovat tärkeä osa oppimisprosessia sekä tekemisen mielekkyyttä. Yhdyin hänen mielipiteeseensä. Lisäksi hän pohti, jos laulu olisi helpompi omaksua ilman kahta ensimmäistä fraasia laulussa. Silloin se alkaisi sanoilla ”Jos uuden ystävän saisin toiselta puolelta maailman”. Mietimme sitä hetken yhdessä ja tulimme siihen tulokseen, että ehkä on kuitenkin hyvä, että lapset saavat ensin leikisti matkustaa ja laulaa siihen liittyviä sanoja ensin niin, että laulu kerkeää ikään kuin hengittää.

Hän myös ehdotti, että kyseiseen lauluun voisi liittää eri kulttuurien soittimia, joilla voisi sitten ilmentää vielä lisää maailman kulttuureita laulussa olevien eri kielten tervehdyksien lisäksi tai tueksi. Mietin, että ehdottomasti, jos on sellaisia soittimia käytössä, mitä voisi tässä hyödyntää. Ajattelin itse, että esimerkiksi sormipiano tai kalimba voisi ilmentää Afrikan kulttuuria, sillä sitä käytetään Itä-Afrikan maissa paljon. Kysyin haastateltavaltaani musiikkipedagogilta, mikä soitin voisi toimia Aasian kohdalla, ja hän totesi, että pentatoninen asteikko esimerkiksi ksylofoneilla soitettuna voisi sopia siihen. Pentatoninen asteikko ilmentäisi hyvin monia Aasian kulttuureja. Pohdimme, että laululeikkien väleissä voisi olla erikseen kohdat, joissa vain kokeillaan eri kulttuurien soittimia tai äänimaailmoja.

Tämän jälkeen kuuntelutin hänelle laulun nimeltään ”Yksin”. Heti kyseisen laulun kuultuaan hän totesi, että melodiani ovat niin tarttuvia. Hän sanoi myös heti, että laulun aihe on haastava ja että laulu on melko surullinen. Kerroin, etten halunnut rasismien ilmentyvän lapsille liian selkeänä varsinkaan, jos he eivät ole ajatelleet koko asiaa aikaisemmin. Sanoin, että halusin silti välittää antirasismien sanomaa niin, ettei se tule pelkästään kaikkien sallimisen tai pelkän ilon kautta.

Kerroin myös, kuinka mukana voi olla lisäksi jotakin syvällistä, syrjinnän esiin nostamista erilaisuuden nimissä. Olin ajatellut laulua säveltäessäni, että ehkä empatian kautta voi myös opettaa tällaista asiaa.

Hän joutui hetken pohtimaan, onko hyvä, että asiasta puhutaan niinkin selkeästi, mutta totesi sitten, että kyllä se on varmasti kannattavaa, kunhan alleviivataan enemmän sitä, kuinka kaikkien kanssa voi olla ihanaa ystäväystyä. Kyseisessä ”Yksin” -laulussa lauletaan lopussa siitä, kuinka yksi kaveri haluaa tulla leikkimään syrjään jätetyn lapsen kanssa, eli sekin loppuu ihan onnellisesti. Silti pohdimme, että on hyvä, kun näiden kappaleiden kokonaisuudessa on muita lauluja, jotka tukevat enemmän ajatusta siitä, että kaikkien kanssa leikkiminen voi olla hauskaa. Silloin työpajan tai laulujen kokonaisuus on syvempi, mutta silti tarpeeksi iloinen ja toimiva.

Kerroin haastattelemalleni opettajalle myös ajatuksesta, että laulussa voidaan luoda leikki nukeilla ilmentämään laulun tarinaa, ja hän piti tästä ideasta. Ennen kuin ehdin kertoa nukke -ideasta, hän sanoi, että lapset voisivat leikkiä keskenään sitä leikkiä ikään kuin teatterimaisesti, mutta yhtyi kanssani nukkeilla leikkimis- ajatukseen vahvasti. Hän mietti myös, että erilaisella ja syrjityllä lapsella tai nukella voisi olla jokin erityisvahvuus, jota voisi mahdollisesti tuoda esiin. Eli ajatella, että vaikka lapsi on erilainen, niin ehkä hän esimerkiksi voisi osata jonkun asian erityisen hyvin, josta muutkin lapset voisivat sitten innostua, oppia tai muuta sellaista.

Hän pohti, jos laulua kannattaisi vielä muokata siten, että siitä tulisi loppua kohden vielä iloisempi ja mollisävellaji voisi vaihtua vielä duuriksikin. Tässä vaiheessa hän ei ollut vielä kuullut kahta muuta laulua kokonaisuuteen liittyen, ja kallistuikin lopulta ajatukseen siitä, että kaikkien esittelemieni laulujen kokonaisuudessa se laulu voisi pysyä sellaisenaankin, sillä kaksi viimeistä laulua tukivat vahvasti ajatusta siitä, kuinka me kaikki olemme pohjimmiltaan hyvin samantlaisia, ja kuinka erilaisuus voi olla rikkaus.

Seuraavana kuuntelujonossa oli laulu ”Kulttuurit kunniaan”. Tämä oli se kappale, josta mainitsin jo aiemminkin, ja joka oli haastatteleman opettajan mielestä lauluista vaikein ja ehkä hieman liian haastava 5-6-vuotiaille lapsille ainakin ilman joitakin muokkauksia. Laulussa tuli sanoja nopeassa rytmissä, joten laulun omaksuminen varmaan ottaisi hetken aikaa ja toki aina lapsestakin riippuen. Tuli puhetta, että erityisesti sellaisissa musiikkileikkikoulun tilanteissa, joissa on mukana vieraskielisiä oppijoita, tällainen laulu voisi olla liian vaikea oppia ilman muokkausta.

Keskustelun perusteella lähdin hieman vähentämään sanoja ja yksinkertaistamaan kappaletta niin, että ainoastaan laulun ydin pysyy ja riittää. Opettaja piti kovasti laulun sanomasta, ja ”Matkalle maailman halki” -laulua analysoidessamme puheeksi oli tullut eri kulttuurien soittimien mukaan ottamisen lisäksi myös eri ruokakulttuurien mukaan ottaminen. Olin tätä ”Kulttuurit kunniaan” kappaletta säveltäessäni jo hahmotellutkin, että B-osassa ”oli maa, oli kieli mikä tahansa...” voitaisiin mahdollisesti laulaa myös ”me kaikki voimme syödä yhdessä”. Opettajalle esitellessäni kappaletta en kuitenkaan ollut ottanut niitä sanoja mukaan lauluun, mutta ymmärsin keskustelun jälkeen, että se oikeasti olisi todella toimiva kohta tässä laulussa. Lapset voisivat leikkiä syömistä, tai esimerkiksi piirtää oman kulttuurinsa ruokia ja sitten näyttää muille ja niin edelleen. Tämän tuloksena muutin vielä kappaleen B-osan sanoja eri ruokakulttuurien esiin tuomiseksi.

Viimeisenä esittelin haastattelemalleni varhaisiän musiikkipedagogille kappaleen ”Sydän”, jossa olimme lasten kanssa laittaneet kädet nyrkkiin ja verrattu omaa nyrkkiä ja sydäntä. Opettaja piti kappaleesta ja sanoi, että ”se on täydellinen”, koska se oli riittävän yksinkertainen ikäryhmää ajatellen, leikillinen ja sanoissakin oli hänen mielestään hyvä sisältö. Hän palasi laulun sanoihin, joissa puhutaan kiusaamiseen puuttumisesta, ja piti sitä tärkeänä viestinä lapsille. Hän mainitsi, että ”pum pum pum” -kohdassa laulua lapset voisivat soittaa rummuilla. Se oli mielestäni todella hyvä ja luonteva idea tulevaisuuden kannalta, sillä ensimmäisissä pitämässäni työpajoissa keskityimme ainoastaan laululeikkiin sekä korttien askarteluun.

Lisäksi opettaja mietti, että tämän ”Sydän” laulun kautta myös aiemmin esittelemäni ”Yksin” kappale toimii kokonaisuudessa paremmin, kun mukana on myös tällainen yhteisöllisyyttä ja yhteyttä tukeva, lämmin laulu.

#### 4.5 Kehitysideoita

Varhaisiän musiikkipedagogin kanssa käydyn keskustelun yhteenvedossa hän totesi, että kun vain tietyistä lauluista hieman yksinkertaistaa sanoja, ne toimivat hienosti 5-6-vuotiaiden lasten kanssa. Eli sitä opettaja muokkaisi, kun kysyin, mitä muutoksia hän tekisi lauluihin kohderyhmää ajatellen. Lisäksi eri kulttuurit voisivat hänen mielestään myös olla lauluissa vielä enemmän läsnä.

Laulujen teemoista ja ideoista kysyttäessä pedagogi piti niistä kovasti. Hän myös yllättyi siitä, miten monesta aiheesta niissä puhuttiin. Esiin nousi myös konkreettisuus ja esimerkkien tärkeys.

Opettajan mukaan lasten kanssa, ja niinkin pienten kuin 5-6-vuotiaiden kanssa, on todella tärkeää, ettei laulun sanoma jää pelkälle ideatasolle, vaan olisi mahdollisimman helposti lähestyttävä ja konkreettinen. Olin jälleen hänen kanssaan samaa mieltä. Sen vuoksi ajattelin, että esimerkiksi juuri ruokakulttuurien jakaminen voisi olla mainio teema erityisesti käydyn keskustelumme jälkeen.

Kuunnellessani keskusteluumme äänitteeltä olin itse sanonut, että tietyissä tilanteissa voi tietenkin jakaa jonkun laulun vaikkapa kahdeksi eri lauluksi, jos näyttää siltä, että aihepiiri on jo sen verran laaja tai varteen otettavia ideoita leikkiin ja lauluun tulee aina vain lisää. Myös vaihtoehtoja teeman tai aiheen toteutukseen liittyen voi olla monia. Haastattelemani varhaisiän musiikkipedagogi yhtyi ajatukseeni ja sanoi, että kyllä, mahdollisuuksia on monia.

Hänen mukaansa on hyvä, jos laulut tuovat esiin eri kulttuurien perinteitä ja kauneutta, ja että keskitytään moninaisuuden tuomaan rikkauteen esimerkiksi erilaisten elämäntapojen kautta. Näiden lisäksi interaktiivisuus, osallistaminen ja leikillisuus oli asioita, joita opettaja piti tärkeinä asioina työpajoja ajatellen. Näitä elementtejä lauluissa ja työpajoissa olikin jo hyvin mukana, mutta

musiikkipedagogin kanssa keskustellessa tuli puheeksi myös eri kulttuurien omat musiikkityylit, joista hänen mukaansa voisi vielä ammentaa säveltämiäni lauluja soittaessa ja laulaessa. Sovitukset voisivat siis nojata vielä vahvemmin erilaisiin maailman musiikin tyyleihin antirasismi -teeman lisäksi. Tämä oli mielestäni todella osuvasti ajateltu kokonaisuuden ja jatkonkin kannalta.



Kuva 7. Kalimba. Monissa Afrikan kulttuureissa paljon käytetty soitin. Lähde: Andriy Nestruev, unsplash.com, 24.4.2023.

Oli mukava kuulla, että haastatteleman varhaisiän musiikkipedagogi piti säveltämistäni lauluista, niiden teemoista, melodioista sekä harmonioista ja niiden monipuolisuudesta. Yksinkertaistamista jäi vielä kotiläksyksi, mutta prosessi on yleensä palkitsevaa, kun se etenee vaihe vaiheelta. Kehitettävää on aina, ja se on toisaalta ihanaa ja motivoivaakin niin.

## 5 Pohdinta

Lähdin työstämään tätä työtä säveltämisen näkökulmasta sen vuoksi, että se on itselleni luontainen luomistapa. Opinnäytetyön tekemisen aikana olen kehittynyt lastenlaulujen tekijänä, antirasismia tuntevana-, sekä lasten ikä- ja osaamistasoja hahmottavana varhaisiän musiikkipedagogi -opiskelijana. Voi olla, että opettajan haastattelu olisi voinut tuoda vielä erilaisia tuloksia, jos olisin haastatellut esimerkiksi äidinkielenään suomea puhuvaa opettajaa. Nyt näkökulma oli kuitenkin melko laaja, kun opettaja ei puhunut äidinkielenään suomea.

Olen iloinen siitä, että työni pohjautuu itselleni tärkeisiin arvoihin ja siihen, että voin osoittaa toiminnallani olevan positiivisia vaikutuksia ympäristöni hyvinvointiin. On tärkeää tuoda antirasismia esiin yhä kehittyvässä yhteiskunnassamme, missä todennäköisesti tullaan tarvitsemaan vielä sensitiivisempiä antirasismien työkaluja kuin aikaisemmin. Sensitiivisyydellä tarkoitan tässä sitä, että ihmisen käytös sekä hänen arvojensa tulisi määritellä, miten häntä kohdellaan ja tullaan niin sanotusti vastaan. Ei sen, miltä hän näyttää, mikä hänen kielensä on, tai mistä hän on kotoisin. Puhun myös kohtaamisista esimerkiksi juuri musiikkileikkikouluissa, missä joukko ihmisiä kokoontuu yhteen musisoimaan, ja kaikki ovat samalla viivalla esimerkiksi perheryhmässä. On mielestäni kaunista ja miltei elintärkeää, että tällaisia hetkiä saadaan viettää ja tukea tällä tavalla yhteisöllisyyttä ja suvaitsevuutta.

Työni tuloksia on muun muassa se, että lapsille vietäessä antirasismia on oltava hienovarainen niin, että otetaan huomioon ryhmäläisten taustat, iät, kielet ja muut tekijät, jotka voivat vaikuttaa siihen, kuinka asiasta kannattaa puhua. Jotkut lapset kokevat jo valmiiksi syrjintää, kun samalla toiset eivät edes tiedä mitä se tarkoittaa. On lapsia, jotka elävät monikulttuurisessa ympäristössä, jolloin heidän käyttäytymisensä ja elämisensä heijastelevat suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta automaattisesti. Keskeistä on siis kaikenlaisten kavereiden kanssa leikkimään rohkaiseminen sekä lasten positiivisten ominaisuuksien esiin nostaminen ennakoluulojen vähentämiseksi.

Antirasismi on aktiivistaa toimintaa syrjintää vastaan. Pyrkimykseni tällä työllä oli välittää antirasismia lapsille mahdollisimman luontevasti ja turvallisesti. Olisi ollut hyvä ehkä pitää vielä enemmän työpajoja lapsille, jotta luomani kokonaisuus olisi tullut paremmin testatuksi, mutta pitämäni haastattelu varhaisiän musiikkipedagogin kanssa avasi myös hahmottamistani lastenlauluistani sekä työpajojen rakentamisesta. Jatkoa ajatellen on taas helpompi lähteä tekemään antirasistista sisältöä lapsille musiikkileikkikouluissa.

Vaikka erityisesti myöhemmin tähän työhön säveltämäni kaksi laulua osoittautuivat osittain hieman liian vaikeiksi kohderyhmääni ajatellen, kokonaisuus toimi niiden kanssa kuitenkin mielestäni paremmin sen vuoksi, että tarkoittamani viesti tuli selkeämmin esiin. Olisi ollut myös hienoa tehdä kotitekoisten äänitysten sijaan ammattimaisemmat äänitykset vielä enemmän sovitettuina, mutta tähän työhön en kyennyt niitä tekemään omien sen hetkisten puitteideni vuoksi. Kaiken kaikkiaan ajattelisin, että lapset tarvitsevat tunnekokemuksia, joiden kautta empatia syttyy, ja sitä yritin myös tarjota laulujeni sekä lauluihin kuuluvien leikkien myötä. Luulen, että tulen tulevaisuudessakin käyttämään tätä työtä varten säveltämiäni lauluja musiikkileikkikouluissa.

## Lähteet

Albrecht, F. 2021. Kohti antirasistista musiikkikasvatusta. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 5.10.2022

Alexander, N & Heidmann, C. 2021. An anti-racist approach to early childhood education and care. Opinnäytetyö. Metropolia AMK. Viitattu 5.10.2022

Assmuth, L. Haverinen, V-S. Prokkola, E-K. Pöllänen, P. Rannikko, A. Sotkasiira, T. 2021. Arjen turvallisuus ja muuttoliikkeet. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Vertaisarvioitu SKS Tiedekirja. Hansaprint Oy, Turenki.

Helsingin kaupunki. 2018. Maahanmuuttajien kasvatus- ja kehittämissuunnitelma, 2018-2021. Helsingin kaupunki, kasvatus ja koulutus.

Kanninen, S. Markkula, H. 2011. R-sana Kirja rasismista ja siihen puuttumisesta. Pelastakaa lapset ry, Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus.

Nestruiev, A. unsplash.com, 24.4.2023. Viitattu 15.5.2023

Nieminen, E. Pätynen, A. 2021. Kulttuurisensitiivisyys ja vertaisuuden merkitys monikulttuurisessa lastenkodissa. Opinnäytetyö. Metropolia AMK.

Oikeusministeriö 2023. Yhdenvertaisuus.fi -sivusto. Viitattu 24.4.2023

Rauhala, M ja Ylönen, H-L. 2021. Rasismista, etnisyydestä ja ihonväristä puhuminen pienten lasten kanssa: vinkkejä ja esimerkkejä. Yhteiset Lapsemme ry.

Saukkonen, P. 2021. Ulkomaalaistaustaiset pääkaupunkiseudulla: Asuminen, työllisyys ja tulot. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitieto.

Uhlenius, S. 2022. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten käsityksiä rasismista varhaiskasvatuksessa. Kasvatustieteen pro-gradu -tutkielma. Turun yliopisto.

## **Liitteet**

- 1. Rehtorin suostumuslomake**
- 2. Tiedote rehtorin tutkimuslupaa varten**
- 3. Tiedote työntekijän tutkimuslupaa varten**
- 4. Työntekijän suostumuslomake**
- 5. Tiedote huoltajalle lapsen tutkimuslupaa varten**
- 6. Huoltajan suostumuslomake**
- 7. Tiedote haastateltavan tutkimuslupaa varten**
- 8. Haastateltavan suostumuslomake**

## Liite 1: Rehtorin suostumuslomake



Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

**Tutkimuksen nimi:** Antirasistisia lastenlauluja

**Tutkimuksen toteuttaja:** Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Laura Tuikkanen.

Ohjaaja: Annu Tuovila

Opistonne kahta eri musiikkileikkikouluryhmää (Ks. lisätiedot suostumuslomakkeesta) on pyydetty osallistumaan yllämainittuun opinnäytetyöhön, jonka tarkoituksena on testata, miten varhaisiän musiikkikasvatus- ja soveltavan taiteen käytön opiskelijan säveltämät lastenlaulut rasmin ehkäisemiseksi/vähentämiseksi toimivat käytännössä musiikkileikkikoulussa. Kappaleet ovat teemoiltaan pääasiassa osallisuutta ja ystävyyttä tukevia lämpimiä pieniä teoksia. Näissä muskareissa voitaisiin hyödyntää videomateriaalia ja lasten kommentteja opinnäytetyön tutkimusosan koostamiseen. Lapsen nimeä, sukupuolta tai muuta yksityiskohtaista tietoa ei käytetä opinnäytetyössä. Myöskään kuvia tai videomateriaalia ei julkaista opinnäytetyön yhteydessä.

Olen saanut tutkimustiedotteen opinnäytetyöstä ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen opinnäytetyöstä, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä opinnäytetyöhön mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin osallistumista koskeviin kysymyksiini.

Oppilaitani tai työntekijöitani ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan opinnäytetyöhön.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita oppilaitoksemme osallistumista.

Ymmärrän, että osallistuminen on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän osallistumisen tai peruutan suostumukseni, opiston henkilökunnan tai sen oppilaiden keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

**Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni/lapseni osallistumisen tähän tutkimukseen.**

\_\_\_\_\_

Allekirjoitus:

\_\_\_\_\_

Nimenselvennys:

\_\_\_\_\_

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus liitteineen jäävät tutkijan arkistoon.  
Tutkimustiedote liitteineen ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.



## Liite 2: Tiedote rehtorin tutkimuslupaa varten

---

### Tiedote opinnäytetyöstä

Hyvä (musiikkiopiston) rehtori!

Olen Laura Tuikkanen ja opiskelen Metropolia Ammattikorkeakoulussa musiikkipedagogin tutkintoa. Opintoihini kuuluvassa opinnäytetyössäni tarkastelen ns. antirasistisia lastenlauluja musiikkileikkikoulussa.

Opinnäytetyössä kerätään tietoa musiikkiopistonne kahdesta musiikkileikkikouluryhmästä (Missä ja milloin) tänä keväänä 2022 (n. 2 muskarikertaa) videoinnin sekä kirjallisen dokumentoinnin keinoin.

Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden nimi, kuva tai ääni eivät tule esiin opinnäytetyössä eikä heitä voida tunnistaa tuloksista kerrottaessa. Sitoudun huolehtimaan aineiston käsittelystä huolellisesti. Opinnäytetyön valmistuttua aineisto hävitetään asianmukaisella tavalla.

Vahvistaisitko suostumuksesi erillisen lomakkeen allekirjoituksellasi. Voit myös halutessasi kysyä lisätietoja sähköpostitse tai puhelimitse.

Kiitos!

Opinnäytetyön tekijä:  
Laura Tuikkanen

Opinnäytetyön ohjaaja Metropolia Ammattikorkeakoulussa:  
Annu Tuovila, MuT

### **Liite 3: Tiedote työntekijän tutkimuslupaa varten**

#### **Tiedote opinnäytetyöstä**

Hyvä (musiikkiopiston) työntekijä!

Olen Laura Tuikkanen ja opiskelen Metropolia Ammattikorkeakoulussa musiikkipedagogin tutkintoa. Opintoihini kuuluvassa opinnäytetyössäni tarkastelen ns. antirasistisia lastenlauluja musiikkileikkikoulussa.

Opinnäytetyössä kerätään tietoa musiikkiopistonne kahdesta musiikkileikkikouluryhmästä (Missä ja milloin) tänä keväänä ajalla (päivämäärät) (n. 1-2 muskarikertaa) videoinnin sekä kirjallisen dokumentoinnin keinoin. Samalla haluaisin mahdollisesti kerätä tietoa sinun, eli ohjaavan opettajan, kommenteista ja reagoinneista liittyen opinnäytetyön teemaan ja muskareissa hyödynnettävistä sävellyksistäni.

Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden nimi, kuva tai ääni eivät tule esiin opinnäytetyössä eikä heitä voida tunnistaa tuloksista kerrottaessa. Sitoudun huolehtimaan aineiston käsittelystä huolellisesti. Opinnäytetyön valmistuttua aineisto hävitetään asianmukaisella tavalla.

Vahvistaisitko suostumuksesi erillisen lomakkeen allekirjoituksellasi. Voit myös halutessasi kysyä lisätietoja sähköpostitse tai puhelimitse.

Kiitos!

Opinnäytetyön tekijä:  
Laura Tuikkanen

Opinnäytetyön ohjaaja Metropolia Ammattikorkeakoulussa:  
Annu Tuovila, MuT

## Liite 4: Työntekijän suostumuslomake



Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

**Tutkimuksen nimi:** Antirasistisia lastenlauluja

**Tutkimuksen toteuttaja:** Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Laura Tuikkanen

Ohjaaja: Annu Tuovila

Muskarinne kahta eri musiikkileikkikouluryhmää (Ks. lisätiedot suostumuslomakkeesta) on pyydetty osallistumaan yllämainittuun opinnäytetyöhön, jonka tarkoituksena on testata, miten varhaisiän musiikkikasvatus- ja soveltavan taiteen käytön opiskelijan säveltämät lastenlaulut rasismien ehkäisemiseksi/vähentämiseksi toimivat käytännössä musiikkileikkikoulussa. Kappaleet ovat teemoiltaan pääasiassa osallisuutta ja ystävyyttä tukevia lämpimiä pieniä teoksia. Näissä muskareissa voitaisiin hyödyntää videomateriaalia ja lasten kommentteja opinnäytetyön tutkimusosan koostamiseen. Osallistujan nimeä, sukupuolta tai muuta yksityiskohtaista tietoa ei käytetä opinnäytetyössä. Myöskään kuvia tai videomateriaalia ei julkaista opinnäytetyön yhteydessä.

Olen saanut tutkimustiedotteen opinnäytetyöstä ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen opinnäytetyöstä, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä opinnäytetyöhön mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin osallistumista koskeviin kysymyksiini.

Oppilaitani tai minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan opinnäytetyöhön.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita oppilaitoksemme osallistumista.

Ymmärrän, että osallistuminen on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän osallistumisen tai peruutan suostumuksen, opiston henkilökunnan tai sen oppilaiden keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

**Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen.**

\_\_\_\_\_

Allekirjoitus:

\_\_\_\_\_

Nimenselvennys:

\_\_\_\_\_

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus liitteineen jäävät tutkijan arkistoon.  
Tutkimustiedote liitteineen ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.

## Liite 5: Tiedote huoltajalle lapsen tutkimuslupaa varten

### Tiedote opinnäytetyöstä

Hyvä (musiikkiopiston nimi) muskareihin osallistuvan lapsen huoltaja!

Olen Laura Tuikkanen ja opiskelen Metropolia Ammattikorkeakoulussa musiikkipedagogin tutkintoa. Opintoihini kuuluvassa opinnäytetyössäni tarkastelen ns. antirasistisia lastenlauluja musiikkileikkikoulussa.

Opinnäytetyössä kerätään tietoa mm. (ryhmän nimi) musiikkileikkikouluryhmästä (aika mainittu) (n. kaksi muskarikertaa) videoinnin sekä kirjallisen dokumentoinnin keinoin.

Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden nimi, kuva tai ääni eivät tule esiin opinnäytetyössä eikä heitä voida tunnistaa tuloksista kerrottaessa. Sitoudun huolehtimaan aineiston käsittelystä huolellisesti. Opinnäytetyön valmistuttua aineisto hävitetään asianmukaisella tavalla.

Vahvistaisitko suostumuksesi erillisen lomakkeen allekirjoituksellasi. Voit myös halutessasi kysyä lisätietoja sähköpostitse tai puhelimitse.

Kiitos!

Opinnäytetyön tekijä:  
Laura Tuikkanen

Opinnäytetyön ohjaaja Metropolia Ammattikorkeakoulussa:  
Annu Tuovila, MuT

## Liite 6: Huoltajan suostumuslomake



Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

**Tutkimuksen nimi:** Antirasistisia lastenlauluja

**Tutkimuksen toteuttaja:** Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Laura Tuikkanen

Ohjaaja: Annu Tuovila

Lastasi **[tutkittavan nimi]** on pyydetty osallistumaan yllämainittuun opinnäytetyöhön, jonka tarkoituksena on testata, miten varhaisiän musiikkikasvatus- ja soveltavan taiteen käytön opiskelijan säveltämät lastenlaulut rasismien ehkäisemiseksi/vähentämiseksi toimivat käytännössä musiikkileikkikoulussa. Kappaleet ovat teemoiltaan pääasiassa osallisuutta ja ystävyyttä tukevia lämpimiä pieniä teoksia.

Näissä muskareissa voitaisiin hyödyntää videomateriaalia ja lasten kommentteja opinnäytetyön tutkimusosan koostamiseen. Lapsen nimeä, sukupuolta tai muuta yksityiskohtaista tietoa ei käytetä opinnäytetyössä. Myöskään kuvia tai videomateriaalia ei julkaista opinnäytetyön yhteydessä.

Olen saanut tutkimustiedotteen opinnäytetyöstä ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen opinnäytetyöstä, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä opinnäytetyöhön mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin osallistumista koskeviin kysymyksiini.

Lastani ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan opinnäytetyöhön.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita lapseni osallistumista.

Ymmärrän, että osallistumiseni/lapseni osallistuminen on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän osallistumisen tai peruutan suostumuksen, minusta/lapsestani keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

**Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni/lapseni osallistumisen tähän tutkimukseen.**

\_\_\_\_\_

Allekirjoitus:

\_\_\_\_\_

Nimenselvennys:

\_\_\_\_\_

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus liitteineen jäävät tutkijan arkistoon.  
Tutkimustiedote liitteineen ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.



## Liite 7: Tiedote haastateltavan tutkimuslupaa varten

### TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

#### Antirasististen lastenlaulujen analysointi

##### Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa tutkitaan antirasististen lastenlaulujen toimivuutta n.5-6 vuotiaille lapsille. Olemme arvioineet, että sovellutte tutkimukseen, koska olette kokenut toimija kansainvälisessä musiikkileikkikoulu -ympäristössä ja arvostaisimme näkemystäsi. Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän osuuttanne siinä. Perehdyttyänne tähän tiedotteeseen teille järjestetään mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimuksesta, jonka jälkeen teiltä pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

##### Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voitte myös keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruutatte suostumuksen, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

##### Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on pohtia, kuinka sävelletyt antirasistiset lastenlaulut sopivat lapsille käytännössä.

##### Tutkimuksen toteuttajat

Tutkimuksen toteuttaa Metropolia Ammattikorkeakoulussa varhaisiän musiikkikasvatusta ja soveltavan taiteen käyttöä opiskeleva Laura Tuikkanen. Tutkimus on osa opiskelijan AMK-opinnäytetyötä.

##### Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkimus vie n.1-2 h. Tutkimuksen toteuttaja on äänittänyt laulut kotitekoisesti (pääosassa laulu ja pianosäestys) sekä kirjoittanut nuotit Sibelius -nuotinnusohjelmalla niin, että lauluja on helppo seurata myös niitä kuunnellessa. Tutkimus toteutetaan siten, että laulut kuunnellaan ja luetaan yhdessä ja sen jälkeen pohditaan sekä analysoidaan niitä ja niiden sopivuutta antirasismien valossa ja lapsia ajatellen. Haastattelu käsitellään niin, ettei haastateltavaa voi tunnistaa opinnäytetyöstä.

##### Tutkimuksen mahdolliset hyödyt

Tutkimus voi hyödyttää musiikkileikkikouluja ehkäisemällä syrjintää ja rasisimia.

##### Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

##### Tutkimustuloksista tiedottaminen

Tutkimustulokset tulevat osaksi opiskelijan opinnäytetyötä, joka tulee näkymään julkisella Theseus.fi -sivustolla.

**Tutkimuksen päättäminen**

Myös tutkimuksen suorittaja voi keskeyttää tutkimuksen Metropolia Ammattikorkeakoulun hyväksymästä syystä.

**Lisätiedot**

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tutkijalle/tutkimuksesta vastaavalle henkilölle.

**Tutkijoiden yhteystiedot**

Tutkija / opinnäytetyötekijä

Nimi: Laura Tuikkanen

Puh.

Sähköposti:

Tutkimuksesta vastaa / opinnäytetyön ohjaaja

Titteli: MuT, Lehtori

Nimi: Annu Tuovila

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Puh. :

Sähköposti:

**Tutkimuksen tietosuojaseloste: Henkilötietojen käsittely tutkimuksessa**

Tässä tutkimuksessa käsitellään teitä koskevia henkilötietoja voimassa olevan tietosuojalainsäädännön (EU:n yleinen tietosuoja-astus, 679/2016, ja voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö) mukaisesti. Seuraavassa kuvataan henkilötietojen käsittelyyn liittyvät asiat.

**Tutkimuksen rekisterinpitäjä**

Tässä tutkimuksessa henkilötietojen rekisterinpitäjä on Metropolia Ammattikorkeakoulu ja opinnäytetyön tekijä.

**Voitte kysyä lisätietoja henkilötietojenne käsittelystä rekisteripitäjän yhteyshenkilöltä**

Rekisterinpitäjän yhteyshenkilön nimi: Laura Tuikkanen  
Organisaatio: Metropolia AMK  
Puh.  
Sähköposti:

**Tutkimuksessa teistä kerätään seuraavia henkilötietoja**

Tutkittavasta kerätään nimi, yhteystiedot sekä haastattelutallenne

Teillä ei ole sopimukseen tai lakisääteiseen tehtävään perustuvaa velvollisuutta toimittaa henkilötietoja vaan osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

**Henkilötietojenne suojausperiaatteet**

Käytän henkilötietoja kerätessä videotaltiointia joko zoomin välityksellä tai puhelimen kameralla. Vaihtoehtoisesti myös pelkkä äänitallenne puhelimella saattaa riittää. Kun aineisto on taltioitu, siirrän sen Metropolia Ammattikorkeakoulun tietosuojatulle z-verkkoasemalle. Henkilötietoja sisältävä aineisto tuhoetaan opinnäytetyön valmistuttua.

**Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus**

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus on kerätä tietoa opinnäytetyöni osioon, jossa analysoidaan säveltämiäni antirasistisia lastenlauluja niiden käytettävyyden kannalta.

**Henkilötietojenne käsittelyperuste**

Käsittelyperuste on antamanne suostumus.

**Tutkimuksen kesto aika (henkilötietojenne käsittelyaika)**

Tutkimus kestää opinnäytetyön valmistumiseen saakka, 6.6. asti.

**Mitä henkilötiedoillenne tapahtuu tutkimuksen päätyttyä?**

Henkilötiedot hävitetään tutkimuksen päätyttyä.

**Rekisteröitynä teillä on oikeus**

Koska henkilötietojanne käsitellään tässä tutkimuksessa, niin olette rekisteröity tutkimuksen aikana muodostuvassa henkilörekisterissä. Rekisteröitynä teillä on oikeus:

- saada informaatiota henkilötietojen käsittelystä
- tarkastaa itseänne koskevat tiedot
- oikaista tietojanne
- poistaa tietonne (esim. jos peruutatte antamanne suostumuksen)
- peruuttaa antamanne henkilötietojen käsittelyä koskeva suostumus
- rajoittaa tietojenne käsittelyä
- rekisterinpitäjän ilmoitusvelvollisuus henkilötietojen oikaisusta, poistosta tai käsittelyn rajoittamisesta
- siirtää tietonne järjestelmästä toiseen
- sallia automaattinen päätöksenteko nimenomaisella suostumuksellanne
- tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsotte, että henkilötietojanne on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti

Voitte käyttää oikeuksianne ottamalla yhteyttä rekisterinpitäjään.

**Henkilötietojen käsittely aineistoa analysoitaessa ja tutkimuksen tuloksia raportoitaessa**

Teistä kerättyä tietoa ja tutkimusaineistoa käsitellään luottamuksellisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Yksittäisille tutkittavalle annetaan tunnuskoodi ja häntä koskevat tiedot säilytetään koodattuina tutkimusaineistossa. Aineisto analysoidaan koodattuna ja tulokset raportoidaan ryhmätasolla, jolloin yksittäinen henkilö ei ole tunnistettavissa ilman yksinomaan opinnäytetyön tekijän hallussa olevaa koodiavainta.

## Liite 8: Haastateltavan suostumuslomake



Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

**Tutkimuksen nimi:** Antirasististen lastenlaulujen analysoiminen

**Tutkimuksen toteuttaja:** Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Laura Tuikkanen. S-posti: puh nro:

Ohjaava opettaja: Annu Tuovila. S-posti: puh nro:

Minua (tutkittavan nimi) on pyydetty osallistumaan yllämainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on pohtia, kuinka lapsille sävelletyt antirasistiset laulut (yhteensä 5) toimisivat n.5-6 vuotiaille lapsille käytännössä.

Olen saanut tutkimustiedotteen ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä tutkimuksen mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Olen saanut tiedot tutkimukseen mahdollisesti liittyvästä henkilötietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta ja minun on ollut mahdollista tutustua tutkimukseen liittyvään tietosuojaselosteeseen.

Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumukseni, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

**Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen.**

**Jos tutkimukseen liittyvien henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus, vahvistan allekirjoituksellani suostumukseni myös henkilötietojeni käsittelyyn. Minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.**

\_\_\_\_\_

Allekirjoitus: \_\_\_\_\_

Nimenselvennys: \_\_\_\_\_

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta liitteineen jäävät tutkijan arkistoon. Tutkimustiedote liitteineen ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.